

Per Rygh

Det var med vemod og sorg vi fikk meldingen om at professor Per Rygh var omkommet under svømming ved Fanø i Danmark, tirsdag 12. august.

Per Rygh var godt kjent på Fanø. Der tilbrakte han og konen Hanne noen uker hver sommer sammen med sine nærmeste. Denne gangen kommer ikke Per Rygh hjem fra Fanø, og med ham har norsk kjeveortopedi og Avdeling for kjeveortopedi ved Universitetet i Bergen mistet en av sine mest anerkjente forskere nasjonalt og internasjonalt, og vi har mistet en kjær kollega og et medmenneske.

Per Rygh var født i Egersund 16. juli 1930. Han avla eksamen ved Norges Tannlegehøyskole i Oslo i 1954 og arbeidet noen år som instruktørtannlege og som assistent i Kaare Reitans praksis, før han i 1962 ble spesialist i kjeveortopedi. Fra 1958 til 1976 hadde han egen spesialistpraksis i Stavanger. I denne perioden gjennomførte han flere studieopphold i København og ved forskjellige universiteter i USA. I 1974 disputerte han for den odontologiske doktorgraden ved Universitetet i Bergen med avhandlingen «Hyalinization of the periodontal ligament incident to orthodontic treatment». For dette arbeidet ble han i 1975 hedret med «Milo Hellman Research Essay Award for Special Merit» av American Association of Orthodontists. I 1976 kom han til Det odontologiske fakultetet ved Universitetet i Bergen som professor i kjeveortopedi. Her ble han til han søkte avskjed i 1997.

Etter at han ble professor, har Per Ryghs forskning særlig vært rettet mot to områder; behandling av pasienter med leppe-, kjeve-, ganespalte og vevsreaksjoner ved tannforflytting.

Per Ryghs faglige og forskningsmessige innsats har bidratt til fornying og forbedring både av behandlingen og organiseringen av fagmiljøene som

behandler pasienter med medfødt leppe-, kjeve-ganespalte. Dette har gitt et helhetlig behandlingstilbud til den enkelte pasient, forenklet oppfølgingen for de foresatte og forbedret undervisningen i fagfeltet.

Hans store forskningsinnsats og en lang rekke publikasjoner innenfor vevsreaksjon ved tannforflytting ga ham en internasjonalt ledende posisjon, og han ble en ettertraktet foreleser og kursgiver. Derfor ble han også bidragsyter i mange internasjonale lærebøker hvor han har skrevet mer enn et dusin kapitler.

For sin betydningsfulle faglige innsats er han blitt hedret med flere internasjonale utmerkelser; Sheldon Friel Memorial Lecture, European Orthodontic Society 1986, J.A. Salzmans Memorial Lecture Award, American Association of Orthodontists 1995. Han ble æresdoktor ved Universitetet i Athen i 1996 og æresmedlem i de kjeveortopediske foreningene i Colombia, Thailand og Norge. Han har hatt mange tillitsverv i European Orthodontic Society hvor han også var president i 1995.

Ved avdeling for kjeveortopedi ved Universitetet i Bergen har Per Rygh gjort en stor undervisningsinnsats og veiledet flere doktorgradskandidater. Hans innsats bidro sterkt til at avdelingen ble anerkjent internasjonalt, og i hans tid har 90 nasjonale og internasjonale kandidater gjennomført sin spesialistutdanning her. Mange av disse kandidatene har i dag ledende posisjoner i sine hjemland. Ikke minst gjennom dem har hans faglige integritet og store kunnskaper hatt ringvirkninger og påvirket utviklingen av faget, ikke bare her hjemme, men i flere land i Europa, Asia og Sør Amerika.

Rygh var Norges representant i ERASMUS-utvalget oppnevnt av EU for harmonisering av kjeveortopedisk spesialistutdanning ved universitetene i Europa.

Siden 1991 har avdelingene ved universitetene i Oslo og Bergen fulgt ERASMUS-programmet slik at kandidater fra norske universiteter kan godkjennes som spesialister i alle EØS-land.

Per Rygh har hatt en rekke tillitsverv ved Universitetet i Bergen, blant annet som instituttstyrer i flere perioder, medlem i fakultetsstyret og i Det akademiske kollegium. Han har i en årrekke vært medlem i styret i Rogaland tannlegeforening, i hovedstyret for Den norske tannlegeforening, i Norsk kjeveortopedisk forening og har også hatt mange lokale tillitsverv. Hans fagpolitiske innsats har bidratt sterkt til at trygdeordningene for pasienter med tannregulering er blitt forbedret og mer rettferdige. For sin innsats ble han i 1998 hedret med Kongens fortjenestmedalje i gull.

Per Ryghs arbeidsdag var mangefasettert. Hans personlige egenskaper og solide bakgrunn fra oppveksten i Egersund, hans gode akademiske og faglige bakgrunn samt mange år i klinisk praksis bidro til at han fikk et helhetlig syn på de faglige, politiske og forskningsmessige utfordringene i faget. Han evnet også å sette sine tanker og ideer ut i praksis og har derfor satt dype spor etter seg innenfor forskning, undervisning og fagpolitikk. Men sterkest påvirkning har han hatt på oss; studenter, kolleger og mennesker han møtte og underviste gjennom sine mange år ved universitetet og gjennom sine nasjonale og internasjonale tillitsverv. Han var et medmenneske som alltid hadde en god historie og en omtenssom vennlighet. Hans livsverk står som mannen, trygt forankret. Vi vil savne møtene med Per Rygh.

Venner og kolleger ved Universitet i Bergen